

УДК 633. 2

Ю.В. ХАРЧЕНКО, В.Я. КОЧЕРГА

Устимівська дослідна станція рослинництва

Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

с. Устимівка, Глобинський р-н, Полтавська обл., 39074, Україна

E-mail: udsr@ukr.net

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРТНОГО ВИВЧЕННЯ СОРТІВ БАГАТОРІЧНИХ ТРАВ

Реєстрація зразків генофонду культурних рослин та їх диких споріднених видів проводиться з метою активізації створення та пошуку джерел та донорів цінних ознак, забезпечення їх активного використання в селекційних і наукових програмах та надійного збереження. У статті наведено результати вивчення 23 сортів кормових культур, створених в Інституті кормів НААН, що надійшли на Устимівську дослідну станцію рослинництва (Устимівську ДСР) в 2010 році для проведення експертизи на предмет видачі "Свідоцтва про реєстрацію зразка генофонду рослин України". За результатами експертного вивчення проведеного на Устимівській ДСР рекомендовано до реєстрації 21 зразок кормових культур селекції Інституту кормів НААН. Це сорти з підвищеною якістю зеленої маси та кормовою і насінневою продуктивністю – конюшина лучна Анітра, конюшина повзуча Даная, лядвенець рогатий Лотос, Ант, Аякс, житняк гребінчастий Петрівський, стоколос безостий Всеслав, Марс, костриця очеретяна Людмила, Ода; посухостійкі сорти – конюшина лучна Спарта, пирій безкореневищний Колумб та пирій середній Хорс; стійкий до враження хворобами сорт конюшини гібридної Вілія; сорт костриці червоної Касандра з низьким габітусом, високою декоративністю і підвищеною насінневою продуктивністю; ранньостиглий тіневитривалий сорт стоколосу прибережного Боян; пізньостиглий, придатний для озеленення з високою отавністю після кожного циклу спасування сорт пажитниці багаторічної Руслана та сорт люцерни мінливою Вінничанка з темно-зеленим кольором листків, більш широким центральним листочком.

Ключові слова: експертне вивчення, специфічна особливість сорту, кормові культури, стандарт, кормова продуктивність.

ВСТУП

Експертне дослідження – це особливий вид наукового дослідження, спрямованого на пізнання предметів природи, а також створених людиною, для використання знань у прикладній діяльності людей. У процесі селекції, наукових досліджень, інших форм експериментальної та пошукової роботи створюються або виявляються цінні генотипи [1]. Вони є вихідним матеріалом для створення нових сортів, використання у наукових та навчальних програмах, що сприяє прогресу вітчизняної науки і сільського господарства. Оскільки ці форми є втіленням інтелекту та праці вчених, селекціонерів, дослідників, вони є надбанням народу України та мають бути виявлені, збережені у Національному генбанку рослин та мобілізовані для практичного використання, а їх автори мають отримувати відповідну частку винагороди [2]. Наразі реєстрацію цінних зразків і колекцій генофонду рослин в нашій державі за дорученням Національної академії аграрних наук України здійснює Національний центр генетичних ресурсів рослин, що функціонує в Інституті рослинництва ім. В.Я. Юр'єва. Предметом реєстрації є зразки генофонду рослин, які створюються в науково-дослідних установах, навчальних закладах, приватних фірмах,

окремими дослідниками або залучаються при експедиційних зборах як природний та місцевий матеріал. Для підтвердження наукової цінності того чи іншого генотипу і проводять експертне дослідження. Позитивні висновки щодо цінності зразка дає змогу зареєструвати його і в подальшому, видати "Свідоцтва про реєстрацію зразків генофонду рослин в Україні".

Метою наших досліджень було експертне вивчення сортів кормових культур створених в Інституті кормів НААН на предмет рівня прояву інших господарських ознак, їх поєднання і новизни.

МАТЕРІАЛИ, УМОВИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вихідним матеріалом для досліджень були 23 зразки бобових (люцерни мінливої – 1, конюшини лучної – 2, конюшини гібридної – 1, конюшини повзучої – 1, лядвенцю рогатого – 3 зразки) та злакових кормових культур (житняку гребінчастого – 1, стоколосу безостого – 2, стоколосу прибережного – 1, костриці очеретяної – 2, пирію безкореневищного – 1, пирію середнього – 1, пажитниці багаторічної – 1 зразок) селекції Інституту кормів НААН, що надійшли на Устимівську ДСР в 2010 році з метою проведення передреєстраційної експертизи.

Дослідження виконані протягом 2010-2012 років на Устимівській дослідній станції рослинництва (УДСР), в центральній частині Лівобережної України, на межі між Лісостеповою та Степовою зонами. Погодні умови, що склалися у 2010-2011 роках характеризувалися температурним режимом на рівні середньобагаторічних даних. Найбільша висота снігового покриву за зимовий період 2011 року була зафіксована 5 лютого 2011 року та становила 13 см. За період з 10 червня по 10 липня 2011 р. випало 350,8 мм, з них за добу 1 липня – 128,8 мм. Інтенсивні дощі призвели до вимокання рослин у місцях підтоплення. За період серпень-листопад 2011 року випало 36 мм опадів, що на 166 мм менше від середньо багаторічного показника (202 мм). Відмічалось значне потепління у І декаді січня 2012 року (7,2⁰С) з різким похолоданням до -17,1-21,9⁰С у ІІІ декаді січня - лютому 2012 р. Весною відмічалось різке підвищення температури повітря (з абсолютним максимумом в квітні – 31,0⁰С). ІІІ декада липня - І декада серпня 2012 року характеризувалися високими температурами на поверхні ґрунту і у повітрі та відсутністю опадів. Добові максимальні температури у повітрі становили 31,5-36,0⁰С (абсолютні максимуми температури у повітрі – 39⁰С та на поверхні ґрунту – 61,5⁰С). Інтенсивний дощ (випало 52,8 мм), що супроводжувався буревієм (пориви вітру досягали 25 м/с) спостерігався 16 липня. Ґрунт на ділянках проведення досліджень – середньосуглинковий, малогумусний, розпилений чорнозем. Залягання підґрунтових вод на рівні 10-18 м.

Закладку дослідів, фенологічні спостереження, польові та лабораторні оцінки проводили згідно загальноприйнятих методик [3,4]. Агротехніка дослідів загально прийнята для зони Лісостепу. Посів проводили в оптимально ранні строки. Розміщення ділянок без повторень стандартним методом. Спосіб сівби – рядковий з міжряддям 70 см. Ділянка чотирирядкова з довжиною 5 метрів та обліковою площею 14 м². Норма висіву загальноприйнята для кожної культури. Стандартами були комплексно цінні сорти відповідних кормових культур. Протягом вегетації проводились фенологічні спостереження за розвитком рослин. Відмічались дати повних сходів, початку, масового та кінця цвітіння, відростання після укосів, дозрівання насіння.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Люцерна мінлива (*Medicago varia* Mart.)

Вінничанка. Вегетаційний період 154 доби. Відростання весною інтенсивне, після скошування швидке. Сорт високоврожайний (урожайність зеленої маси 17,4 кг/м² та насіння 22,0 г/м², порівняно зі стандартом сортом люцерни мінливої Полтавчанка – 16,0 кг/м², 15,0 г/м², відповідно), високорослий (95 см), стійкий до ураження бурою плямистістю (7 б.)

та до вилягання (6 б.). Специфічна особливість сорту – забарвлення віночка бузково фіолетове. Рекомендовано зареєструвати зразок за ознаками: висока урожайність зеленої маси, темно-зелений колір листків, більш широкий центральний листочок.

Конюшина лучна (*Trifolium pratense* L.)

Миронівська 45 (стандарт до сорту Спарта). Ранньостиглий сорт. Урожайність зеленої маси – 14,8 кг/м², насіння 29,5 г/м². Висота рослин на початку цвітіння – 54,0 см, в період масового цвітіння – 59,0 см, на 20-й день після скошування – 32,0 см. Стійкість до борошнистої роси та бурої плямистості – 7 б. Зимостійкість 8 б., посухостійкість 9 б.

Спарта. Ранньостиглий сорт. Високоврожайний: зелена маса – 15,3 кг/ м², насіння – 41,0 г/м². Висота рослин на початку цвітіння – 58 см, в період масового цвітіння – 60,0 см, на 20-й день після скошування – 52 см. Стійкість до борошнистої роси та бурої плямистості – 7 б. Зимостійкість 8 б., посухостійкість 9 б. Відмінність сорту - малюнок на листках середньої інтенсивності у вигляді трикутника, наявність антоціанового забарвлення на міжвузлях. За результатами вивчення рекомендовано зареєструвати зразок за посухостійкістю.

Політанка (стандарт до сорту Анітра). Даний зразок заявлявся за ознаками: середньоранній, підвищена кормова і насіннева продуктивність, висока куцистість і розгалуженість стебел. Сорт Політанка виявився середньораннім з високою куцистістю і розгалуженістю стебел, але за період трирічного вивчення кормова (5,4 кг/м²) і насіннева (33,9 г/м²) продуктивність були менші ніж у сорту-стандарту Анітра. Ознаки за якими зразок поданий на реєстрацію не підтверджуються.

Анітра. Зразок середньостиглий. Вегетаційний період 115 діб, зимостійкий. Високоврожайний (урожайність зеленої маси 11,7 кг/м², насіння 34,8 г/м²), висота рослин в період масового цвітіння 63 см, стійкість до ураження борошнистою росою та аскохітозом - 5 б., антракнозом – 9 б., облистяність 24,4%. Ознаки ідентифікації зразка, що зумовлюють його відмінність: наявність антоціанового забарвлення на міжвузлях. За результатами трьохрічного вивчення зразок рекомендовано до реєстрації за ознаками: середньостиглий, підвищена кормова та насіннева продуктивність.

Конюшина гібридна (*Trifolium hybridum* L.)

Левада (стандарт до сорту Вілія). Вегетаційний період 120 діб. Урожайність зеленої маси 5,5 кг/м², насіння 1,3 г/ м². Травостій відростає весною та після скошування дещо гірше ніж стандарт. Показник стійкості на рівні стандарту до борошнистої роси (7 б.) та аскохітозу (7 б.). Зимостійкий (8 б.), має облистяність дещо нижчу ніж в стандарту 24,4%. Заявляється за ознаками: середньостиглість, підвищена кормова, насіннева продуктивність та якість зеленої маси. Дані ознаки не підтверджуються.

Вілія. Вегетаційний період 120 діб. Сорт перевищує за урожайністю зеленої маси стандарт (8,2 кг/м² відносно стандарту 5,5 кг/м²), насіння (9,5 г/ м², відносно стандарту 1,3 г/м²). Травостій добре відростає весною та після скошування. Сорт стійкий до борошнистої роси (9 б.) та аскохітозу (7 б.), зимостійкий (8 б.), має високу облистяність (29,1%, відносно стандарту 24,4%). За даними ознаками рекомендовано зареєструвати зразок.

Конюшина біла (повзуча) (*Trifolium repens* L.)

Лішнянська (стандарт). Вегетаційний період 105 діб. Висота рослин на початку цвітіння 28 см, на 20-й день після скошування 20 см. Добре відростає на весні та після укосів. Створює потужний травостій. Урожайність зеленої маси 8,8 кг/м², насіння 2,3 г/м². Сорт стійкий до борошнистої роси, зимостійкий. Вміст білку в сухій кормовій масі 21,9%. Облистяність 30,2 %.

Даная. Вегетаційний період 105 діб. Добре відростає на весні та після укосів. Створює потужний травостій. Урожайність зеленої маси 13,4 кг/м², насіння 5,3 г/м². Висота рослин на початку цвітіння 28 см, на 20-й день після скошування 20 см. Сорт стійкий до борошнистої роси, зимостійкий. Вміст білку в сухій кормовій масі 20,7%. Облистяність 31,7 %.

Рекомендовано зареєструвати зразок за ознаками: підвищена насіннева продуктивність, висока інтенсивність відростання після укосів.

Лядвенець рогатий (*Lotus corniculatus* L.)

Динамо (сорт-стандарт). Вегетаційний період 133 доби. Урожайність зеленої маси 2,2 кг/м², насіння 23 г/м². Висота рослин на початку цвітіння 56 см, в період масового цвітіння – 60 см, на 20-й день після скошування – 42 см. Стійкий до кореневої гнилі (9 б.). Стійкість до аскохітозу 5 балів. Зимостійкий (9 б.), облистяність – 16,3%.

Лотос. Пізньостиглий сорт. Вегетаційний період 142 доби, урожайність зеленої маси 2,5 кг/м², насіння – 43 г/м², висота рослин на початку цвітіння - 52 см, в період масового цвітіння - 64 см, на 20-й день після скошування - 45 см. Стійкий до кореневої гнилі (9 б.), аскохітозу (8 б.), зимостійкий (9 б.), облистяність 18,3%. Відмінність сорту: форма куща напіврозвалиста, три верхніх листочки світло-зеленого кольору. Рекомендований до реєстрації за ознаками: пізньостиглий, підвищена кормова і насіннева продуктивність.

Ант. Середньостиглий сорт. Вегетаційний період 135 діб. Урожайність зеленої маси 2,4 кг/м², насіння 106 г/м²). Висота рослин на початку цвітіння 45 см, в період масового цвітіння – 65 см, на 20-й день після скошування 45 см. Стійкий до кореневої гнилі (9 б.), аскохітозу (8 б.). Зимостійкий (8 б.), облистяність – 24,5%. Відмінність сорту: напіврозлога форма куща, три верхніх листочки світло-зеленого кольору. Зразок рекомендовано до реєстрації за ознаками: середньостиглий, стійкий до витоптування з підвищеною насінневою продуктивністю.

Аякс. Ранньостиглий сорт. Вегетаційний період 125 діб. Добре відростає навесні та після скошувань. Формує потужний травостій. Урожайність зеленої маси 2,5 кг/м², насіння 109 г/м²). Висота рослин на початку цвітіння 50 см, в період масового цвітіння 62 см, на 20-й день після скошування 48 см. Вміст білку у сухій кормовій масі 13,8 %. Сорт стійкий до кореневої гнилі (9 б.), аскохітозу (9 б.), зимостійкий. Облистяність 22,6 %. Ознаки ідентифікації зразка, що зумовлюють його відмінність від інших сортів: листя світло-зелене, квітки жовтого кольору з рожевими смужками. Рекомендовано зареєструвати зразок за ознаками: ранньостиглий, стійкий до витоптування, має підвищену насінневу продуктивність.

Житняк гребінчастий *Agropyron pectinatum* (M. Vieb.) P. Beauv.

Петрівський. Середньостиглий сорт. Вегетаційний період 82 доби. Рослини заввишки 95-100 см. Куц прямостоячий. Добре відростає весною і після укосу. Відзначається підвищеною кормовою і насінневою продуктивністю. Урожайність зеленої маси другого року вивчення становила 1,6 кг/м², тоді як у стандарту (сорту житняку гребінчастого Славгородський) вона була на рівні 1,3 кг/м², урожайність насіння – 380 г/м², при 350 г/м² у стандарту. Стійкий до несприятливих умов у зимовий і весняний період. Відносно стійкий до осипання та до ураження листовою іржею. Облистяність 16,8%, в порівнянні з стандартом 15,8%. Ознаки ідентифікації зразка, що зумовлюють його відмінність: більш широкий середньопониклий колос, сірувато-жовтого кольору з антоціановим відтінком. Рекомендований до реєстрації за ознаками: посухостійкість, висока насіннева та кормова продуктивність.

Стоколос безостий (*Bromus inermis* Leyss Holub.)

Всеслав. Сорт скоростиглий, сінокісного типу, інтенсивно відростає рано на весні і після скошування. Може давати три укуси зеленої маси. Куц прямостоячої форми, не щільний. Вегетаційний період 89 діб. Висота рослин в кінці цвітіння 115 см. Урожайність зеленої маси сорту Всеслав другого року вивчення становила 1,0 кг/м², тоді як у стандарту (сорт Полтавський 30) – 0,9 кг/м². Сорт стійкий до бурої та білої плямистості, шведської та колоскової мухи. Ознаками відмінності даного сорту є темно-зелене забарвлення листя і стебла, листя відхилене від стебла, широколінійне, не опушене, зверху шорстке. Сорт рекомендований до реєстрації за ознаками: сінокісний, підвищена кормова та насіннева

продуктивність, стійкий до вилягання, відносно стійкий до грибкових хвороб, інтенсивно відростає навесні і після скошування.

Марс. Скоростиглий сорт. Рослини заввишки 118 см. Добре відростає весною і після укосу. Висота рослин на 20-й день після скошування 65 см. Вегетаційний період 87 діб. Урожайність зеленої маси становила 1,0 кг/м², тоді як у стандарту (сорт Полтавський 30) – 0,9 кг². Характеризується високою посухостійкістю та зимостійкістю. Стійкий до борошнистої роси, шведської та колоскової мухи. Комісія рекомендує зареєструвати зразок за ознаками: сінокісно-пасовищний, підвищена кормова та насіннева продуктивність, більш стійкий до ураження шкідниками, вилягання, витоптування, скоростиглий.

Стоколос прибережний (*Bromopsis riparia* (Rehm.) Holub.)

Боян. Ранньостиглий сорт. Вегетаційний період склав 78 доби. Висота рослин перед укосом 96 см, в період масового цвітіння 114 см, на 20-й день після скошування 65 см. Урожайність зеленої маси перевищила сорт-стандарт стоколосу безостого Полтавський 30 (1,3 кг/м² порівняно до 1,2 кг/м²). Зимо та посухостійкий. Відносно стійкий до осипання та вилягання. Стійкий до борошнистої роси, стеблової та колоскової мухи. Антоціанове забарвлення справжнього листка не значне. Сорт даного виду реєструється в Україні вперше. Ознаки ідентифікації зразка, що зумовлюють його відмінність: стебла гладкі з великою кількістю прикореневого опушеного листя; створює густу дернину; суцвіття рихла мітелка, світло коричневого кольору, видовжено ланцетної форми, довжиною 10-20 см. з короткими остюками. Рекомендується до реєстрації як ранньостиглий, тіньовитривалий сорт.

Костриця очеретяна (*Festuca arundinaceae* Schreb.)

Людмила. Ранньостиглий сорт. Вегетаційний період 77 діб. Рослини високорослі 118-120 см. Швидко відростає навесні і після укосу. Висота на 20-й день після скошування 56 см. Листя і стебло зелене, волоть видовжена, рихла, листя відхилене від стебла, широколінійне. За кормовою продуктивністю перевищив стандарт – сорт Садівничанка на 84% (урожайність зеленої маси сорту-стандарту 7,7 кг/м², сорту Людмила 14,2 кг/м²). Зимостійкий та посухостійкий. Стійкий до іржі та борошнистої роси, шведської та гессенської мухи. Сорт характеризується високим вмістом білку (14,9% на суху речовину) в кормовій масі. Ознаки ідентифікації зразка, що зумовлюють його відмінність: зелене забарвлення листя і стебла; волоть видовжена, рихла, листя відхилене від стебла, широколінійне. Рекомендований до реєстрації за такими ознаками: підвищена якість зеленої маси і кормова та насіннева продуктивність, стійкість до ураження хворобами і шкідниками, придатність для інтенсивного використання, як сінокісний сорт.

Ода. Середньо-пізньостиглий сорт. Рослини заввишки 118-126 см. Травостій досить вирівняний. Характеризується високою насінневою (68,2, г/м² відносно сорту-стандарту Садівничанка 30,0 г/м²) та кормовою продуктивністю (11,5 кг/м², відносно стандарту 7,7 кг/м²). Добре відростає навесні і після укосів. Висота рослин на 20-й день після скошування 54 см. Досить стійкий до білої плямистості (8 б.) та борошнистої роси (9 б.) Не пошкоджується колосковою та шведською мухою (ступінь пошкодження 0,0%). Сорт відрізняється темно-зеленим забарвленням листя і стебла, видовженою, рихлою волоттю, широколінійним, відхиленим від стебла листям. Рекомендовано зареєструвати зразок за такими ознаками: сінокісно-пасовищний, підвищена якість зеленої маси і кормова та насіннева продуктивність, стійкий до ураження хворобами і шкідниками, придатний для інтенсивного використання.

Пирій безкореневищний (*Elymus trachycaulus* (Link) Gould et Shinnars) або

Колосняк шорсткостебловий (*Roegneria trachycaulon* (Link) Nevski)

Колумб. Це багаторічний нещільнокущовий верховий, колосовий, мезофітний, середньостиглий, ярий, переважно сіножатний злак. Вегетаційний період 78 діб. Весною формує потужний травостій. Стандартом слугував сорт Бурятський. Зразок, що проходив вивчення перевищив стандарт за ознаками: урожайністю зеленої маси – 1,2 кг/м² (у

стандарту 0,9 кг/м²), урожайністю насіння – 95,7 г/м² (у стандарту 74,5 г/м²). Високорослий сорт (висота рослин перед укосом 80 см (у стандарту 78 см), в кінці цвітіння 110 см (у стандарту 91 см)). Добре відростає після скошування (висота рослин на 20 й день після скошування 54 см, тоді як у стандарту 48 см. Стійкий до бурі (8 б.) та стеблової іржі (8 б.), осипання 8 б. та вилягання 8 б. У стандарту стійкість до бурі - 8 б., стеблової іржі 8 б., осипання 8 б. та вилягання 7 б. Посухостійкість сорту Колумб 9 балів, стандарту 8. Відмінність сорту: коренева система мочкувата, стебла ніжні, прямі, суцвіття рихлий колос, довжиною 10-15 см, багатоколосковий; колоски майже сидячі, безості; колоскові лусочки шорсткі, зернівка продовгувато-лінійна. Передається на реєстрацію вперше в Україні. Рекомендовано зареєструвати зразок Колумб за ознаками: середньостиглий, посухостійкий.

Пирій середній (*Elytrigia intermedia* (Host) Nevski)

Хорс. Середньостиглий сорт. Вегетаційний період 78 діб. Добре відростає весною. Висота рослин перед першим укосом до 78 см, перед збиранням насіння 120-138 см, на 20-й день після відростання – 60 см. Відзначається високою кормовою (урожайність зеленої маси 21,8 кг/м²) та насінневою продуктивністю (урожайність насіння 290 г/м²). Стійкий до бурі (9 б.) та стеблової іржі (9 б.). Стійкий до вилягання (8 б.) та осипання (8 б.). Вміст білку в сухій масі 7,8 %. Посухостійкість 9 б., зимостійкість 8 б. Основною ознакою якою відрізняється даний сорт від інших є інтенсивний сизий колір. Рекомендовано зареєструвати зразок за ознаками: середньостиглий, посухостійкий.

Пажитниця багаторічна (*Lolium perenne* L.)

Руслана (стандарт – сорт пажитниці багаторічної Аріадна). Середньо-пізньостиглий сорт. Вегетаційний період 78 діб. Зразок перевищив стандарт за урожайністю зеленої маси 13,0 кг/ м², проти стандарту 10,0 кг/м². Стійкий до ураження бурю та стебловою іржею (8 б.). Характеризується високими показниками декоративності (у зразка 8,5 б., у стандарту 8 б.), високою зимостійкістю (8 б. нарівні стандарту). Специфічна особливість сорту – зелений колір листя, менша висота рослин в першому укосі (у стандарту 75 см, у сорту Руслана 65 см). Проектне покриття до скошування у сорту Руслана на рівні стандарту 8 б., після скошування 7 б., а у стандарту 6 б. Висота рослин на 20-й день після скошування 41 см, у стандарту 40 см. За результатами вивчення рекомендовано зареєструвати зразок за ознаками: середньо – пізньостиглий, придатний для озеленення з високою отавністю після кожного скошування.

ВИСНОВКИ

За результатами експертного вивчення проведеного на Устимівській ДСР рекомендовано до реєстрації 21 зразок кормових культур селекції Інституту кормів НААН. Це сорти з підвищеною якістю зеленої маси і кормовою та насінневою продуктивністю - конюшина лучна Анітра, конюшина повзуча Даная, лядвенець рогатий Лотос, Ант, Аякс, житняк гребінчастий Петрівський, стоколос безостий Всеслав, Марс, костриця очеретяна Людмила, Ода; посухостійкі сорти - конюшина лучна Спарта, пирій безкореневищний Колумб та пирій середній Хорс; стійкий до враження хворобами сорт конюшини гібридної Вілія; сорт костриці червоної Касандра з низьким габітусом, високою декоративністю і підвищеною насінневою продуктивністю; ранньостиглий тіневиносливий сорт стоколосу прибережного Боян; пізньостиглий, придатний для озеленення з високою отавністю після кожного циклу спасування сорт пажитниці багаторічної Руслана та сорт люцерни мінливою Вінничанка з темно-зеленим кольором листків: і більш широким центральним листочком. За результатами вивчення сорт конюшини лучної Політанка та конюшини гібридної Левада не рекомендовано до реєстрації, так як заявлені ознаки в умовах центральної частини Лівобережної України не підтверджуються. Насіння даних сортів закладено до сховища дослідної станції на середньострокове зберігання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Рябчун В.К., Богуславський Р.Л. Генетичні ресурси рослин та їх роль у селекції // Теоретичні основи селекції польових культур: Збірник наукових праць. – Харків: ІР ім. В.Я. Юр'єва НААНУ, 2007. – С. 363-398;
2. Рябчун В.К., Богуславський Р.Л. Проблеми та перспективи збереження генофонду Рослин в Україні. – Харків: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва, 2002. – 37 с.
3. Методические рекомендации по изучению коллекции многолетних кормовых культур. – Л.: ВИР. – 1979 – 41с.;
4. Харченко Ю.В., Кочерга В. Я. Характеристика господарсько-біологічної цінності колекції кормових культур на Устимівській дослідній станції рослинництва //Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2005. – т. 4. – №23. – с.73 - 78.

REFERENCES

1. Ryabchun V.K., Bohuslavskiy R.L. Plant genetic resources and their role in the breeding // Teoretychni osnovy selektsiyi pol'ovykh kul'tur: Zbirnyk naukovykh prats'. – Kharkiv: IR im. V.Ya. Yuryeva NAANU, 2007. – S. 363-398.
2. Ryabchun V.K., Bohuslavskiy R.L. Problems and prospects of the plants gene pool concervation in Ukraine. – Kharkiv: IR im. V.Ya. Yuryeva NAANU, 2007. – 37 s.
3. Guidelines for the study of the collection of perennial forage crops. – L.: VIR, – 1979 – 41s.
4. Kharchenko Yu.V., Kocherha V.Ya. Characteristics of economic and biological value of the fodder crops collection of Ustymivska Experimental Station of plant production // Naukovi pratsi Poltavs'koyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi. – 2005. – t. 4. – №23. – s.73 - 78.

Ю.В. Харченко, В.Я. Кочерга

Устимовская опытная станция растениеводства

Института растениеводства им. В.Я. Юрьева НААН

с. Устимовка, Глобинский район, Полтавская обл., 39074, Украина

E-mail: udsr@ukr.net

РЕЗУЛЬТАТЫ ЭКСПЕРТНОГО ИЗУЧЕНИЯ СОРТОВ МНОГОЛЕТНИХ ТРАВ

Цель. Экспертное изучение сортов кормовых культур созданных в Институте кормов НААН на предмет уровня проявления хозяйственных признаков, их сочетания и новизны материала.

Результаты и обсуждение. В статье на приведено результаты экспертного изучение 23 сортов кормовых культур созданных в Институте кормов НААН, поступивших на Устимовскую исследовательскую станцию в 2010 году для проведения экспертизы на предмет выдачи "Свидетельства о регистрации образца генофонда растений Украины".

Выводы. Данные сорта кормовых культур рекомендуется к регистрации: люцерна изменчивая - Винничанка, клевер луговой - Спарта, Анитра, клевер гибридный - Вилия, клевер ползучий - Даная, лядвенец рогатый - Лотос, Ант, Аякс, житняк гребенчатый - Петровский, костер безостый - Всеслав, Марс, костер прибрежный - Боян, овсяница тростниковая - Людмила, Ода, пырей безкореневищный - Колумб, пырей средний - Хорс, райграс многолетний - Руслана.

Ключевые слова: *экспертное изучение, специфическая особенность сорта, стандарт, кормовая продуктивность*

Ju. V. Kharzchenko, V. Ya. Kocherga
*Ustymivka Experimental Station for Plant Production of the
Plant Production Institute nd. A. V. Ya. Yuryev of NAAS;
v. Ustymivka, Globynskyi distr., Poltava reg., 39074, Ukraine
E-mail: udsr@ukr.net*

EXPERT STUDY RESULTS OF PERENNIAL GRASSES VARIETIES

Goal. Expert study of varieties of fodder crops established at the Institute for feed NAAS level manifestations of economic signs, its combinations and novelty.

Results and discussion. The article shows the results of the expert study of 23 varieties of forage crops established at the Institute of forages NAAS received on Ustymivka experimental station in 2010 for the examination for the issue of "Certificate of Registration of the sample of the gene pool of plants on Ukraine".

Conclusions. These varieties of fodder crops recommended for registration: *Medicago varia* Mart - Vinnichanka, *Trifolium pratense* L. - Sparta, Anitra, *Trifolium hybridum* L. - Vilia, *Trifolium repens* L. - Danae, *Lotus corniculatus* L. - Lotus, Ant, Ajax, *Agropyron cristatum* (L.) Gaertn. - Peter, *Bromopsis inermis* (Leyss.) Holub - Vseslav, Mars, *Bromopsis riparia* (Rehm.) Holub - Boyan, *Festuca arundinacea* Schreb. - Ludmila, Oda, *Elimus trachycaulus* (Link) Coult et Shinn. - Columbus, *Eytrigia intermedia* (Host) Nevski - Horse, *Lolium perenne* L. - Ruslana.

Key words: expert study, legumes and fodder crops, cereals and fodder crops, hundred-ndart, agronomic traits.